

Geoptimaliseerde mondsectie voor interRAI

Bedoeling

Vaststellen van nood aan

- hulp met de mond- of prothesehygiëne
- verwijzing naar tandarts

Algemene Richtlijnen

Communicatie

- Vertel aan de cliënt dat je vragen zal stellen over de mond en dat je in de mond zal kijken.
- Leg uit dat een gezonde mond belangrijk is voor de algemene gezondheid en de levenskwaliteit.
- Bevraag de cliënt zelf. Schakel mantelzorgers en verpleging enkel in indien de cliënt niet in staat is om zelf te antwoorden.
- Indien het niet mogelijk is om de vraag goed te beantwoorden, bv. door weerstand of cognitieve beperking vanwege de cliënt en de moeilijkheid voor de zorgverlener om het antwoord goed in te schatten, selecteer dan 'Niet te beoordelen'.

Inspectie van de mond

- Draag wegwerphandschoenen en een mondmasker.
- Vraag om eventueel aanwezige gebitsprotheses uit te nemen. Help hiermee indien nodig.
- Zorg dat het hoofd van de cliënt gesteund is.
- Zorg voor voldoende verlichting, bijvoorbeeld met behulp van een hoofdlamp.
- Zorg voor een goed zicht, door wangen en lippen opzij te houden met je vinger of met de steel van een tandenborstel.
- Je kan eventueel een wegwerpmondspiegel gebruiken indien gewenst, maar dit is niet noodzakelijk.
- Kijk nauwkeurig naar de verschillende vlakken van alle tanden, tandvlees, tong, gehemelte, wangen en lippen.
- Als je twijfelt, selecteer dan de meer 'ongezonde' categorie.
- Als er etensresten aanwezig zijn in de mond, vraag de cliënt dan even om de mond te spoelen of bied wat water aan.
- Wanneer de cliënt weigert of niet in staat is om in de mond te laten kijken, selecteer dan 'Niet te beoordelen'.

Items en bijkomende uitleg

1. Hoe goed hebt u uw eten kunnen kauwen in de voorbije drie dagen?

Items en antwoordmogelijkheden

1. Geen kauwproblemen. Alle soorten van voedsel kunnen gekauwd worden, eventueel na schillen of snijden.
2. Kauwproblemen. Bepaalde soorten van voedsel kunnen niet gegeten worden omwille van kauwproblemen.
3. Niet te beoordelen.
4. Niet van toepassing (bv. maagsonde of gemalen voeding omwille van slikproblemen).

Bijkomende uitleg

- Beoordeel de kauwfunctie zoals de cliënt dagelijks eet. Als de cliënt geen uitneembare prothese(n) heeft of ze niet draagt bij het eten, vraag dan hoe het kauwen gaat zonder de uitneembare prothese(n). Draagt de cliënt wél (een) prothese(n) bij het eten, vraag dan naar de kauwfunctie mét de prothese(n).
- Indien de voeding wordt gemalen omdat de cliënt niet goed kan kauwen, registreer dan 'Kauwproblemen'.
- Enkel als de cliënt niet kan antwoorden: doe navraag bij mantelzorgverpleger/verpleging of observeer de cliënt gedurende de maaltijd.
- Indien het niet mogelijk is om de vraag goed te beantwoorden, bv. door weerstand of cognitieve beperking vanwege de cliënt en de moeilijkheid voor de zorgverlener om eventuele kauwproblemen van de cliënt goed in te schatten, selecteer dan 'Niet te beoordelen'.
- Mogelijke aanwijzingen voor kauwproblemen: de cliënt fronst, vernauwt/sluit ogen, trekt bovenlip omhoog, perst lippen samen, is rusteloos, beperkt de kauwbewegingen, eet heel traag, eet plots minder, eet enkel zacht voedsel, hard en taai voedsel blijven liggen op het bord.

2. Had u ongemak of pijn in de mond in de voorbije drie dagen?

Items en antwoordmogelijkheden

1. Nee
2. Ja
3. Niet te beoordelen

Bijkomende uitleg

- Registreer ongemak/pijn ongeacht de situatie wanneer dit zich voordoet (in rust, gedurende de maaltijd of tijdens de dagelijkse mondzorg) en ongeacht de onderliggende oorzaak. Ook een uitneembare gebitsprothese kan leiden tot ongemak/pijn.
- Enkel als de cliënt niet kan antwoorden: doe navraag bij mantelzorger/verpleging of observeer de cliënt.
- Indien het niet mogelijk is om de vraag goed te beantwoorden, bv. door weerstand of cognitieve beperking vanwege de cliënt en de moeilijkheid voor de zorgverlener om eventueel ongemak of pijn in de mond bij de cliënt goed in te schatten, selecteer dan 'Niet te beoordelen'.
- Mogelijke aanwijzingen voor ongemak/pijn in de mond: cliënt fronst, vernauwt/sluit ogen, trekt bovenlip omhoog, heeft geopende mond, perst lippen samen, verzet zich tegen de zorg, vermijdt aanraking van het aangedane gebied, wrijft of masseert over het aangedane gebied, is rusteloos, heeft beledigend taalgebruik, gebruikt pijnwoorden zoals 'auw', schreeuwt, roept, kreunt, beperkt de kaakbewegingen, weigert de uitneembare prothese, kwijlt.

3. Had u een gevoel van een droge mond in de voorbije drie dagen?

Items en antwoordmogelijkheden

1. Nee
2. Ja
3. Niet te beoordelen

Bijkomende uitleg

- Registreer het gevoel van droge mond ongeacht de situatie of het moment waarin het zich voordoet (in rust, gedurende de maaltijd, 's nachts of overdag, voortdurend).
- Enkel als de cliënt niet kan antwoorden: doe navraag bij mantelzorgverpleger of observeer de cliënt.
- Indien het niet mogelijk is om de vraag goed te beantwoorden, bv. door weerstand of cognitieve beperking vanwege de cliënt en de moeilijkheid voor de zorgverlener om een eventuele droge mond van de cliënt goed in te schatten, selecteer dan 'Niet te beoordelen'.
- Als de cliënt veel verschillende soorten van medicatie neemt, is de kans groter om het gevoel van een droge mond te ervaren.
- Mogelijke aanwijzingen voor een droge mond: de cliënt heeft problemen met eten en slikken van droog voedsel, moeite met praten, droge lippen, slechte ademgeur, frequent drinken.

4. Is de hygiëne van de uitneembare gebitsprothese aanvaardbaar?

Items en antwoordmogelijkheden

Beoordeel het steunvlak van de uitneembare gebitsprothese.

1. Ja. Minder dan 1/3 van het steunvlak is bedekt door plaque of tandsteen.

2. Nee. 1/3 of meer van het steunvlak is bedekt door plaque of tandsteen.

3. Niet te beoordelen
4. Niet van toepassing (heeft of draagt geen uitneembare gebitsprothese).

Bijkomende uitleg

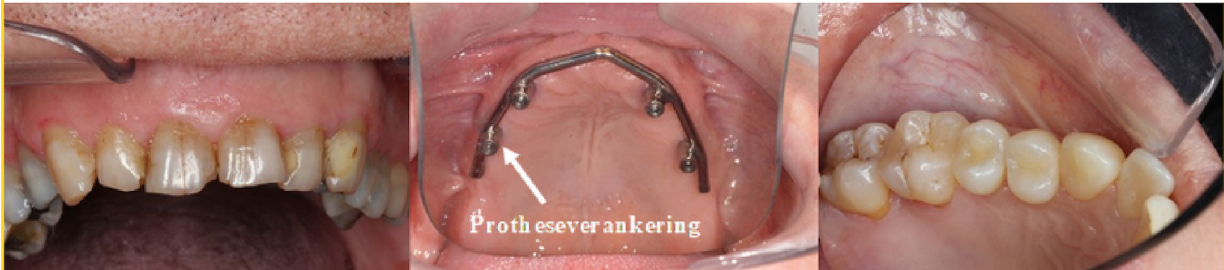
- Spoel de uitneembare gebitsprothese even af onder de kraan om achtergebleven voedselresten te verwijderen zonder te poetsen.
- Indien de cliënt twee uitneembare prothesen draagt (in de boven- en onderkaak): noteer dan de score van de minst goed geïetste prothese.
- Steunvlak: vlak waarmee de uitneembare prothese op het tandvlees steunt.
- Plaque: witte of gelige, zachte, kleverige massa, afschraapbaar met de tandenborstel.
- Tandsteen: gele of bruine verharde laag, niet afschraapbaar met de tandenborstel.
- Om de hoeveelheid plaque en tandsteen correct in te schatten is het belangrijk om een denkbeeldige lijn te trekken rond de volledige zones waar zich kleine of grotere hoeveelheden plaque of tandsteen bevinden op het steunvlak van de uitneembare gebitsprothese. Beoordeel vervolgens of het oppervlak van die zones samen minder of meer dan 1/3 van het steunvlak bedraagt.

5. Is de mondhygiëne aanvaardbaar?

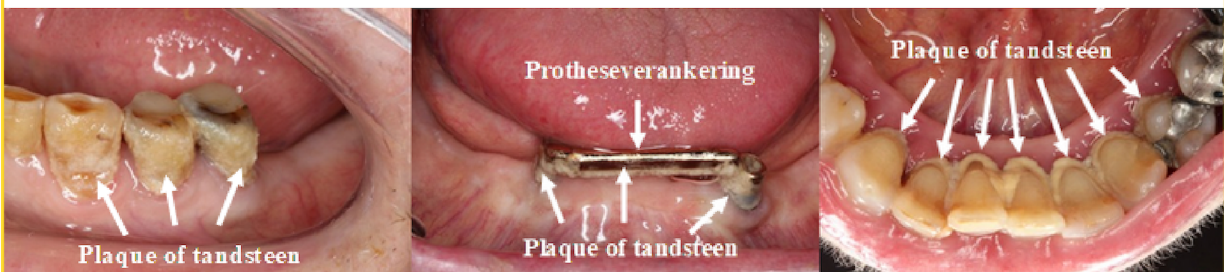
Items en antwoordmogelijkheden

Beoordeel het vlak (binnenzijde, buitenzijde of zijvlak) dat het meest bedekt is door plaque of tandsteen, van een tand of protheseverankering in de regio met de minst goede mondhygiëne.

1. Ja. Geen enkel vlak is voor meer dan $\frac{1}{3}$ bedekt door plaque of tandsteen.

2. Nee. $\frac{1}{3}$ of meer van het steunvlak is bedekt door plaque of tandsteen.

3. Niet te beoordelen (bv. door weerstand tegen inspectie).
4. Niet van toepassing (geen tanden of protheseverankeringen).

Bijkomende uitleg

- Bepaal eerst de regio van de mond met de minstgoede hygiëne. Bekijk dan in die regio de verschillende vlakken (buitenzijde, binnenzijde en zijvlakken) van de tanden en protheseverankeringen en bepaal op welk oppervlak de meeste plaque of tandsteen zit. Beoordeel vervolgens of dat specifieke oppervlak voor minder of meer dan $\frac{1}{3}$ bedekt is met tandplaque of tandsteen.
- Let ook op de ruimtes tussende tanden. Indien de ruimte tussen de tanden gevuld is met plaque of tandsteen, dan zijn de zijvlakken voor meer dan $\frac{1}{3}$ bedekt met plaque of tandsteen. Selecteer dan 'Nee'.
- Wanneer de cliënt weigert of niet in staat is om in de mond te laten kijken, selecteer dan 'Niet te beoordelen'.
- Protheseverankeringen: baar of knopjes die vast zitten in de mond. Deze bieden houvast aan de uitneembare prothese.
- Plaque: witte of gelige, zachte, kleverige massa, afschraapbaar met de tandenborstel.
- Tandsteen: gele of bruineverharde laag, niet afschraapbaar met de tandenborstel.
- Er kan eventueel verkleuring zijn. Dit heeft in tegenstelling tot plaque en tandsteen geen volume en vormt geen probleem voor de mondgezondheid. Het moet dus ook niet als plaque of tandsteen beschouwd worden.

6. Zien de tanden er intact uit?

Items en antwoordmogelijkheden

1. Ja. Alle tanden zijn intact, eventueel met vullingen, slijtage of verkleuring.

2. Nee. Minstens 1 tand is afgebrokkeld of vertoont tandbederf, defecte vullingen of is wortelrest.

3. Niet te beoordelen (bv. door weerstand tegen inspectie).

4. Niet van toepassing (geen tanden of tandresten).

Bijkomende uitleg

- Kijk naar de verschillende vlakken van alle tanden.
- Wanneer de cliënt weigert of niet in staat is om in de mond te laten kijken, selecteer dan 'Niet te beoordelen'.
- Slijtage: De bijt- en kauwvlakken van de tanden zijn verkort. Vaak schijnt de onderliggende gele laag van de tanden er wat door.
- Verkleuring: Het tandoppervlak is intact, maar wijkt af van kleur.
- Tandbederf: geel, oranje tot donkerbruin verkleurde gaatjes. Grote gaten kunnen leiden tot breuk van de tand.
- Defecte vulling: vulling uitgevallen of gebroken, spleten of tandbederf tussen tand en vulling.
- Wortelrest: Het kroongedeelte van de tand is niet meer aanwezig. Enkel de wortel staat nog in het kaakbot.

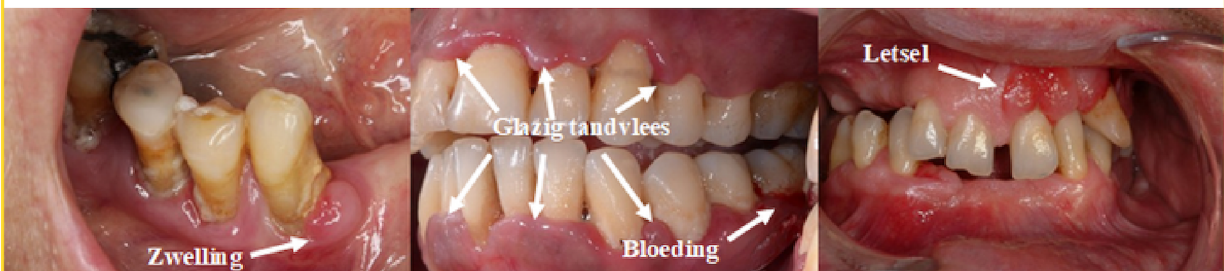
7. Ziet het tandvlees er gezond uit?

Items en antwoordmogelijkheden

1. Ja. Het tandvlees is roze en stevig, eventueel lichte afwijking in kleur of textuur.

2. Nee. Op minstens 1 plaats is roodheid, zwelling, glazig voorkomen, letsel, spontane bloeding.

3. Niet te beoordelen (bv. door weerstand tegen inspectie).

Bijkomende uitleg

- Let op algemene en gelokaliseerde afwijkingen.
- Wanneer de cliënt weigert of niet in staat is om in de mond te laten kijken, selecteer dan 'Niet te beoordelen'.
- Tandvlees: weke weefsels rond tanden of protheseverankeringen.
- Indien er geen tanden of protheseverankeringen aanwezig zijn: bekijk de delen van de kaken waar normaal de tanden staan.
- Bij personen met een donkere huidskleur kan ook het tandvlees donkerder gekleurd zijn.
- Gezond tandvlees rond de tanden of protheseverankeringen is stevig, bleekroze en het oppervlak is van kleine putjes voorzien (stippeling of sinaasappelschilaspect). Ontstoken tandvlees is rood, gezwollen en verliest stevigheid. Ook de stippeling verdwijnt waardoor het tandvlees er glazig kan uitzien. Heel vaak is er neiging tot spontane bloeding.
- Als de cliënt aangeeft dat het tandvlees bloedt bij het poetsen van de tanden, dan kan dat beschouwd worden als spontane bloeding.

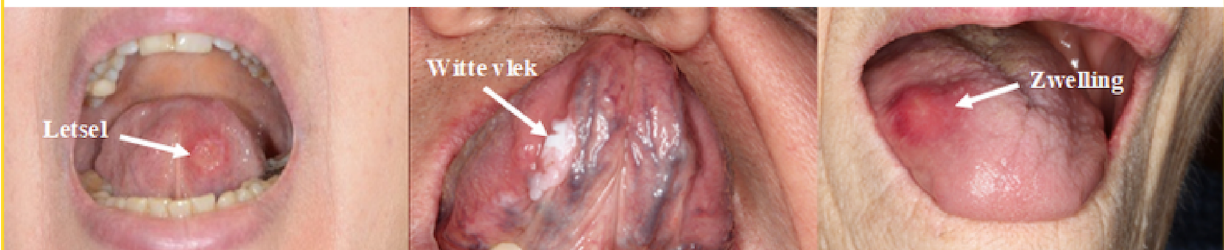
8. Zien alle zijden van de tong er intact en egaal uit?

Items en antwoordmogelijkheden

1. Ja. Alle zijden van de tong zien er intact, egaal en roze uit.

2. Nee. Minstens 1 zijde vertoont roodheid, zwelling, letsel(s) of vlek(ken).

3. Niet te beoordelen (bv. door weerstand tegen inspectie).

Bijkomende uitleg

- Vraag aan de cliënt om de tong uit te steken. Bekijk de boven- en zijkant.
- Vraag dan om de tong tegen het gehemelte te krullen. Bekijk nu de onderkant van de tong en het slijmvlies onder de tong.
- Wanneer de cliënt weigert of niet in staat is om in de mond te laten kijken, selecteer dan 'Niet te beoordelen'.
- Een gezonde tong is vaak wat ruw aan de bovenkant. Ook kleine groefjes en een wit dun beslag is normaal. De zij- en onderkant zijn gladder en er lopen paarse aders.
- Tongbeslag: Een beetje tongbeslag is normaal en onschadelijk. Dit is een dun laagje witte of gelige plaque op de tong. Het kan verkleuren door voedsel of roken. Een grote hoeveelheid tongbeslag kan de levenskwaliteit en algemene gezondheid negatief beïnvloeden. Reinig de tong daarom dagelijks met een tongschraper of tandenborstel.
- Tip: Met een gaasje kan je de tongpunt beter vasthouden om alle zijden goed te beoordelen.

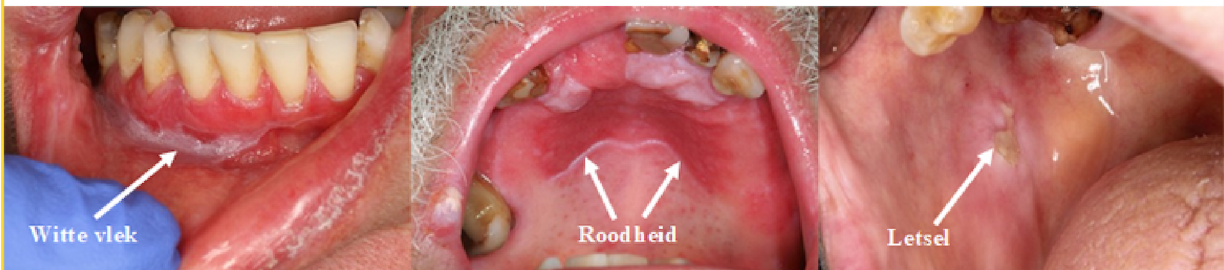
9. Zien het gehemelte en de binnenzijde van wangen en lippen er intact en egaal uit?

Items en antwoordmogelijkheden

1. Ja. Het gehemelte en de binnenzijde van wangen en lippen zien er intact, egaal en roze uit.

2. Nee. Minstens 1 plaats vertoont roodheid, zwelling, letsel(s) of vlek(ken).

3. Niet te beoordelen (bv. door weerstand tegen inspectie).

Bijkomende uitleg

- Controleer de verschillende delen van het gehemelte en de binnenzijde van wangen en lippen op afwijkingen en onregelmatigheden.
- Vraag om eventueel aanwezige gebitsprothesen uit te nemen. Help hiermee indien nodig.
- Wanneer de cliënt weigert of niet in staat is om in de mond te laten kijken, selecteer dan 'Niet te beoordelen'.
- Het mondslijmvlies kan donkerder gekleurd zijn bij personen met een donkere huidskleur.